

Gagauz Respublikasının 36-cı yıldönümünü

Harman ayın (avgust) 19-da tamamnandı 36 yıl, nicä ozamannar geçän Gagauz Halkın Üstolan Kongresin kararınnan kuruldu Gagauz Respublikası.

Gagauz Respublikasının kurulmasının aslısını annatmaa deyni söleeriz, ani onu kurdular Gagauziyada yaşıyan hepsi küülerdän insannarın delegatları, angıları 1990-cı yılda toplandılar Gagauz Halkın Üstolan Kongresinä da Harman ayın (avgust) 19-da, halklararası zakonnara görä, bütün dünneyä bildirdilər, ani kurdular baamsız Gagauz Respublikasını.

Gagauz Respublikası kuruldu ozaman, açan Moldova Respublikası kendi baamsızlığını taa kazanmadıydı. Bunu o yapabildi sade bir yıdan sora, açan SSRB daaldı da hepsi orayı girän respublikalar, avtomatik olarak, baamsızlıklarına kauştular.

Yaşasın “Ana Sözü” gazetası hem onun okuyucuları!

38 yıl geeri, 1988-ci yılın Harman ayın (avgust) 14-dä tipardan çıktı “Ana Sözü” gazetasının ilk nomeri – gagauz dilindä birinci hem dünneydä gagauzça tek olan gazeta.

1988-ci yılın Harman ayın (avgust) 14-dän büünkü günädän “Ana Sözü” gazetasının 899 nomeri dünneyi gördü.

Bu yılların içindä bizä deyni önümüzä bir şafk vardı hem dä var – gagauzların hem gagauz dilimizin ayakta kalması.

Bu üzerä dä “Ana Sözü” gazetası doorunun doorusunnan durmamıya izmet etti hem izmet eder GAGAUZ DİLİNÄ hem GAGAUZLAA, istoriyamıza hem devletliimizä, literaturamıza, kulturamıza hem incäzanatımıza.

Maestro, son akordunнан bilä yaşaman bitmedi...

2026-cı yılın Harman ayın 21-dä Gagauziyada kompozitorun hem aranjirovkacının, muzıka pedagogun, muzıkantın, “Gagauziyanın kıymetli kultura zaametçisi”nin, “Moldovanın İncäzanaatta Maestrosu”nun raametli İlyä İlyiç FİLEVİN anmasına adanmış yaratmak avşamı oldu. Bu büülü sırayı ortak hazırladılar raametlinin aylesi hem kumileri Vasiliylän Alöna DRAGAN, dostları hem Gagauziya Kultura Upravleniyasının zaametçileri. **5-ci sayfada**

Kürşad ZORLU: “Moldova vizitimizimizin ana gündelik punktu – Gagauziya!”

Moldovaya yapılan ofițial vizitında Türkiye Respublikasının AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı hem Türk Devletlerinnän İlişkilär Başkanı Kürşad ZORLU Harman ayın 19-da Moldova Prezidenti Maya SANDUylan, Moldova Parlamenti spikeri İgor GROSUylan, Moldova premyer-ministusu Vasile TOFANın hem Moldovanın dışışleri hem Evropaya integratşıya ministerliin devlet sekretari Carolina PEREBİNOSlan görüştü.

Nicä açıkladı Türkiyenin Anadolu Agenstvosu (AA) Türkiye Respublikasının AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı hem Türk Devletlerinnän İlişkilär Başkanı Kürşad ZORLU Moldovaya viziti zamanı yapılan her bir görüşmedä iki devlet arasında politika, ekonomika, strategiyalı ortaklık hem Gagauziyaylan konular önä sürüldü.

Moldova Prezidenti Maya SANDUylan buluşmada Kürşad ZORLU söledi ki “Türkiye Gagauziyada olan işlerin gelişmelerini hem onnarın ortalaa yansımasını yakından gözlede. Türkiye ileri dooru da Gagauziyanın ekonomika hem soşial kalkınmasına, kultura varlın korunmasına hem Moldovaylan baalarını güçlendirmesinä ön vereräk, çalışmalarda bulunacak”.

AAya görä Maya SANDU urgulamış, ani “Gagauziyanın konstitutiya hakları hem onun avtonomiya statusu hiç bir türlü ezilmeyeceklär” hem “Türkiyeylä bu konuda en üüsek uurda işbirlinä hazır olduklarına urgu yapmış”. **Sonu 4-cü sayfada**

Bu hak üstünnüü devletlää bir test

Orak ayın 25-dä Komratta geçti, Gagauziya Halk Topluşu hem Moldova konstitüsiyalı yurisdiktsiyası İnstitutu tarafından ortak hazırlanan, “Moldova Respublikasında konstitüsiya normalarına uymak – bu hak üstünnüü devletlää bir test” Halklararası bilim-praktika konferenstiyası, angısının baş teması çerçevesindä hak üstünnüü devletin çalışması hem konstitüsiyalı printipların bakılması uurunda dialog hem analiz yapıldı hem bu uurda Gagauziya Avtonon-teretorial bölgenin özel hak statusunun gelecää incelendi hem elendi.

Konferenstiyanın aarlını göster o, ani burada pay aldılar hem nasaat ettilär: Moldova Konstitüsiya Sudun eski başı Dimitriy PULBERE, Modovanın eski prezidenti Vladimir VORONİN, Moldovanın eski premyer-ministrusu, büünkü Moldova Parlamentın deputatı İon KİKU, Moldovanın eski premyer-ministrusu Aleksandr MURAVSKİY, Moldovanın eski vişe-premyer-ministrusu, dört kerä sıravardı Moldova Parlamentın deputatı olan Viktor STEPANÜK, büünkü Moldova Parlamentın deputatı Diana KARAMAN, eski prokuror hem politikacı Viktoriya FURTUNA,

Gagauziyanın eski Baş prokurorı, yustişiya generalı, Gagauziya Halk Topluşu (GHT) Başın yardımcısı Georgiy LEYÇU.

Bundan kaarä konferenstiyanın işindä pay aldılar Gagauziya ispolkomun öndercileri hem azaları, GHT öndercileri hem deputatları, çok sayıda yuristlä hem konstitüsiya haklarında bilim doktorları, bilim insanları.

Konferenstiyanın baş konusu oldu Orak ayın 9-da Moldova Konstitüsiya Sudun Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının özel hak statusunan ilgili alınan karar hem bu kararın memlekettä konstitüsiyalı uygunnuu,

hak üstünnüü devletin geleceenä hem merkez kuvetlerinnän Gagauziya avtonomiyasının kuvetleri arasında ilişkileri sonuçlarına dokunması.

Moldova Respublikasında konstitüsiya normalarına uymak – bu hak üstünnüü devletlää bir test” Halklararası bilim-praktika konferenstiyası hepsi nasaat edennär hem pay alannar kayıl oldular onunnan, ani Moldova Konstitüsiya Sudun Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının özel hak statusu uurunda Orak ayın 9-da alınan kararı – bu politikalı bir karar hem o kararın ömürä geçirilmesi Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının yokedilmesine yolunu açtı.

Konferenstiyanın sonunda kabledildi bir rezolüsiya, angısı Moldova Prezidentına, Parlamentına Pravitelstvosuna, Merkez Seçim Komisiyasına, Moldova Konstitüsiya Suduna, Moldovada diplomatiya misiyalarına, Evropa Birliinä, Veneşiya komisiyasına, OBSEya hem taa başka halklararası kuruluşlara yollanacak.

Not. Moldovada kuvettä bulunan temsilcileri bu konferenstiyanın çalışmasında pay almadılar hem onun işinä karışmadılar.

Türkiye Bükkelçisinin Moldova Premyer-ministrusuna saygı viziti

Bükkelçi zamanı dolması üzerinä, Moldovadan ayrılmanın öncesindä Türkiye Kişinev Bükkelçisi Uygur Mustafa SERTEL, Pravitelstvo yapısına bir saygı viziti yapıp, Moldova Premyer-ministrusu Vasiliy TOFANnan görüştü.

Nicä bildirir Moldova Premyer-ministrusu presa izmeti, görüşmedä Türkiye-Moldova arasında strategiyalı ortaklın genişlenmesi, iki devlet arasında türlü alannarda ilişkiler hem vatandaşların faydasına işleyän ortak proektların ömürä geçirilmesi soruşlar önä sürüldü.

Ayrıca Gagauziyaylan ilgili konular da görüldü. Bu uurda gagauz dilinin hem kulturasının korunmasında işbirliin genişlenmesi soruşlara da dokunuldu.

İşin sonunu beklämedän Gagauziya Başkankasını “Ruska” kapanına attılar

Nicä sızdırıldı Moldova kapancılık milli Administraşiyasından, Harman ayın 4-dä Gagauziya Başkankası Evgeniya GUŞUL Kişinevün №13 kapanından, “cezasını çekmäk için”, Hınçestı rayonunda bulunan Moldovanın karılar için tek olan “Ruska” adlı № 7 kapanına atıldı. Taa ileri, onunnan hep “bir iş için” kapana atılan Svetlana POPAN da, Orak ayın 22-dä burayı getirildi.

Bakmadaan, ani Evgeniya GUŞULun hem Svetlana POPANın ceza kararı kuvedä taa geçmedi, çünkü Canabilerin advokatları 2026-cı yılın Orak ayın 27-dä danıştlar Moldovanın Üşek daavacılık Palatasına, ki Kişinev Apeläşiya Palatasının Evgeniya GUŞULun hem Svetlana POPANın hakkında I-ci daavacılık kararını diiştirilmedik brakmakta Kararını temizlemäk için. Da büünkü günädän Moldovanın Üşek daavacılık Palatası bu konuda olumnu ya da olumsuz bir karar açıklamadı. Bu üzerä dä bu insanınarın “cezalarını çekmäk için” kapana atılması da taa kuvedä geçmedi.

Nicä dä olsa, bir yıldan zeedä kapanda kapalı duran hem iki küçük uşak anası olan Gagauziya Başkankasının Evgeniya GUŞUL “Ruska” adlı № 7 karılar kapanına kapadıldı. Oradan gelän haberlerä görä Canabisi tek kişilik bir kamerada bulunêr.

GHT zakonnuk uurunda denemeyi geçämedi: onbiri “Başkanın eri boş” dedi

Harman ayın 17-dä Gagauziya Halk Topluşun XLVI-cı toplantısına 35 deputattan 20-si pay alandan 11 deputatı karar aldılar Gagauziya Başkanın erini boş saymaa, ama eni Başkanın seçmä günü kabledilämed. GHT bu kararlan yustişiya tarafından zakonnuk uurunda kendisinä bir denemä ortaya çıkardı hem o denemeyi geçämedi, çünkü zakonnara uymaa deyni kılı güüslü olmaa läüzim. Taa kolay zakonsuzluk altına yatmaa.

Hep yurisprudenşiya tarafından bu acaba neyä geler? Bu GHT toplantısında gördük halizdän neyä geler, nezaman sa, kimin sä tarafından söylenmiş bir şaka: “Neredä iki yurist var, orada üç bakış var!” Çünkü GHT toplantısında bir soruş için yuristlarda iki ters bakış vardı, zerä yuristlar zakon normalarını başka-başka türlü açıkladılar.

Toplantının başında Gagauziya İspolkomun temsilcisi Vitaliy DEREVÄNKU urgulayıp, ani bütün “Gagauziya Başkanın erini boş saymaa” soruşunu incelemäk – bu zakonsuzluk bir iştir, açıkladı, ki daavanın kararını ömürä Probaşiya organı uygunnêr, ama o taa danışmadı GHTya Başkanın erini boş saymaa deyni. Vitaliy DEREVÄNKU dedi: “Konuyulan ilgili Üşek daavacılık Palatasının kararı ortada taa yok, bu üzerä dä daava kararı I-ci daavacılık instanşiyasına yoktu nicä geeri yollansın, da onnar onu Probaşiya organına yollasınar. Bu kıpımda bizdä yok ne daavanın ne dä Probaşiya organın Halk Topluşa danışması Başkanın erini boş saymaa deyni. Buna görä her angı bir karar alınması ya da bu soruşun Halk

Topluşu gündeliinä koymak zakonsuzluk bir iştir”.

Kendi tarafından Gagauziya Halk Topluşun yuristi İgor KENDİGELÄN urguladı, ki “zakona görä, Apeläşiya Palatasının kararı kesindir, bakmadan ona, ani Üşek daavacılık Palatası tarafından enidän incelenäbilinir. Bu üzerä karar kuvedä geçti da GHTnın hakkı var Başkanın erini boş saymaa”.

GHT deputatı Demyan KARASENİ teklif etti bu soruşu incelämemä hem onu gündelik işindän çıkarmaa: “Siz nereyi alatlêrsınız, sizä deyni sade Başkanın eri boş sayılsın mı?”

Bundan sora deputatlar “Gagauziya Başkanın erini boş saymaa” soruşunu gündelik işindän çıkarmasını oylamaya koydular. Ama soruş geçmedi. Bu üzerä GHT toplantısında bulunan Gagauziyanın İspolkomu azaları, protest ederäk, zaldan çıktılar.

Evgeniya GUŞULun Gagauziya Başkankası kuvedindän ayrıldılması sebepinnän “Gagauziya Başkanın erini boş saymaa” soruş için GHT toplantısında bulunan 20 deputatın arasından 11-ri oy zorlan sızdırıldı:

Soşialistlar frakşiyası: İvan Dİ-

MİTROGLU (Komrat № 4 s.b.), Elena YURÇENKO (Çadır № 7 s.b.), Aleksandr TOPORAŞ (Valkaneş № 8 s.b.), Mihail SAVASTİN (Valkaneş № 9 s.b.), Pötr FAZLI (Valkaneş № 10 s.b.), Leonid KÖŞÄ (Çeşmä küüyü № 16 s.b.) hem Mihail POPOV (Ütülü küüyü № 20 s.b.).

Baamsız deputatlar: Georgiya LEYÇU (Çadır № 6 s.b.), Vladimir KISSA (Bucak № 15 s.b.), Valentin GAYDARCI (Karbalı № 23 s.b.) hem Nikolay ORMANCI (Kırlannar (Kotovskoe) № 32 s.b.).

Gagauziya Başkanın seçmä günü soruşu Gagauziya Halk Topluşunda o günü geçmedi dä bu iş GHTnın ayırı bir toplantısında gündelik işinä koyulacak.

Bu günkü dayanışmadan sora gözüker, ani Gagauziya Halk Topluşun “Gagauziya Başkanın erini boş saymaa” 11 deputatlık kararı, belliki, daavacılaa taşınacak.

Eridir urgulamaa, ani Gagauziya Başkankasının Evgeniya GUŞULun advokatları Canabisinin hakkında I-ci daavacılık kararını diiştirilmedik brakmakta, temizlemäk için, Moldovanın Üşek daavacılık Palatasına danıştlar.

Ey, Göktä Boba, saklı hem bilinmeyän yolların senin: İ. BURGUCU gibi dev adamın erinä bak kimi getirdilär!

Gagauziya Halk Topluşun facebook sayfasında tiparlandı rusça bir haber: «Председатель Народного Собрания Гагаузии Валентин Гайдаржи принял решение об освобождении Ивана Бургуджи от должности советника Председателя Народного Собрания Гагаузии. Валентин Гайдаржи поблагодарил Ивана Бургуджи за работу на занимаемой должности и многолетнюю деятельность на благо Гагаузии и её жителей» (“Gagauziya Halk Topluşu Başı Valentin GAYDARCI aldı karar İvan BURGUCUyu Gagauziya Halk Topluşu Başın danışmanı işindän çıkarmaa. Valentin GAYDARCI şükür etti İvan BURGUCUya bu danışmannık işindä Gagauziya hem onun insannarı için çok yıllar zaametleri için” – gagauzçaya çeviri T.Z.).

İki duygusuz cümlä.

Siz vardır mı gördünüz ayın-açık havada yıldırımınarı? Belliki yoktur. Ama ayın-açık havada gürlemeyi pek çoyu vardır işittii. Ölä bir gürlemä oldu Gagauziyada Harman ayın 10-da üülendän sora, açan kimseyä sormadaan (osaydı kimä sä sorarak mı?) Gagauziya Halk Topluşu Başı Valentin GAYDARCI imzaladı kararı, angısınan iştan attı GHT Başı danışmanını İvan BURGUCUyu.

Dooru mu yaptı Valentin GAYDARCI, osa dooru yapmadı mı – buna insannar kendileri kantarlama yapsınlar. Ama bir iş kesindir bu adamı, İvan BURGUCUyu, köpää gibi sokaa atmaa hiç birisinin hakkı yoktu. Eni seçilän GHT Başı Valentin GAYDARCI’nın da insannık hakkı yoktu.

Gagauz olan hem gagauzça pek islää bilän İvan BURGUCU Gagauziya hem gagauz halkı için kendi ömürünü baaşlayan bir adam. O bütün yaşamasını hem saalını koydu ona, ani gagauz devletlii kurulsun hem yaşasın. Bunnarı Valentin GAYDARCI, bekim, bilmeer, zerä Canabisi 4 yaşıdaykana, İvan BURGUCU’nun da çalışmalarınan, gagauz halkı artık ilk avtonomiyasını kurdu. Sora da, sıravardı, Gagauz Respublikasını hem bünkü avtonomiya kadar, angısını şindi sökmää savaşêrlar, çalıştı.

Girgin hem kaavi ruhlu bir adam olan İvan BURGUCU devletliimiz için türlü zorluklardan geçti, avtomatlara hem tüfeklerä karşı açık güüslän durdu, diil bir kapana da da

atıldı, ama kırılmadı hem kendi hal-kını satmadı.

Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının en büyük patriotu olarak, gagauz devletiini ayakta tutan en kaavi direklerden birisi var olan İvan BURGUCU hepsi bu baskıların hem Moldovada kuvettä bulunannarın önündä başını iiltmedi, belini bükmedi, bükülmedi hem insan kalmaa becerdi. Bu üzerä, bana görä, İvan BURGUCU’nun Gagauziya Halk Topluşu Başı danışmanını işindän çıkarılması bu MAA-SUZ yapılan bir POLİTİKALI yannişlık.

Esaba alarak, ani Moldovada kuvettä bulunannar İvan BURGUCU’nun Gagauziyanın haliz koruyucu olduundan azetmârdilär, GHT Başının bu kararını var nicä kabletmää ölä, ani GHT’nin eni öndercisi Kişinev önündä büküldü hem Gagauziyayı yabancı ellerä baaşlamaa hazır. Çünkü İvan BURGUCU’nun danışmannık işindän çıkarılması Gagauziyanın son direeni bir kör nacaklan kesmeyi benzeer da şindi Gagauziya, temelsiz kalıp, her-bir kıpımda, sade bir kütüli parmaklan itirilmedän, yıkılabilir.

İvan BURGUCUyu var nicä sevmää, var nicä sevmemää, ondan var nicä azetmemää, ama onun BÜÜK YURİST olmasını, ZAKONNARI BİLÄN insan olmasını hem bu zakonnarı korumasında izmetlerini ret etmää yok nicä. Bir dâ, kuvetlär tarafından yapılan baskıların önündä bükülmesini hem kamburunu çıkarmamasını da kabletmää lâazım. İvan BURGUCU – kayadan yapılı bir dev adamı. Onun erini kimsey dolduramaz.

Onuştan, sular duruluncak, görecez GAGAUZLUKTAN hem GAGAUZ kökündän olan İvan BURGUCU gibi kayadan yapılı bir dev adamı erinä hep ölä bir dev adamı mı, osa bir cüceyi mi getireceklär?

Getirdilär dâ...

Sular taa durulmadaan, hemen, Harman ayın 13-dä GHT Başı hem Moldovanın “PACE” (“Evdä Evropayı düzesriz politika partiyası) Partiyasının vişte-prezidenti Valentin GAYDARCI açıkladı, ani İvan BURGUCU’nun erinä Kişinevdan Moldovanın Milli İnspektoriat Politiyasının (MİP) patrol

politiyasından çıkan hem onun parti-yasından olan politiycayı Liviu BAZÜKu GHT Başın eni danışmanı yaptı. Ardından da bu erifi GHT kolektivına hem aparadına tanıştırdı.

Düşünün, Gagauziyanın can eri hem zakonculuk yuvası olan Gagauziya Halk Topluşuna bizdän olmayan, gagauzça bilmeyän hem Gagauziyamıza hiç bir zaman izmet etmeyän bir kişiyi getirmää deyni, bezbelli, Valentin GAYDARCI’da büyük sebeplär var. O sebeplerin birisi dâ, bekim, Gagauziyayı erinä tutan sincirin en kaavi ekini – yurusprudentiyayı – yufkaltmaa hem o ekin kopmasını kolaylaştırmää.

Gagauziyanın kurucularından birisi olan hem Gagauziyaylan gagauz halkına ömürünü baaşlayan İvan BURGUCUyu Kişinevdan bir politiycaya diiştirmää Valentin GAYDARCI’nın ne insannık ne dâ moral hakkı yoktur. Bunu kimä yaltıklanak hem neyä görä yaptı, acaba?

Gagauziyayı koruyan hem zakonnarı bilän İvan BURGUCU gibi bir büyük yuristı bilmäm kimä diiştirmesinnän ortaya kesin çıktı o, ani bu diil bir yannişlık, ama Gagauziyayı yok etmedä merkez kuvetlerä deyni MAASUZ yapılan bir POLİTİKALI YALTAKLII adım. Eridir demää: Ey, Göktä Boba, saklı hem bilinmeyän yolların senin! Osaydı taa doorusu olacek bunun erinä bölä mi baarmaa: Ey, uzun kuyruklu, mindar, titsi hem kirli yolların senin!

*Akademik hem poet Todur ZANET,
Gagauz Milli Gimnanın avtoru*

Gagauziyada seçimnär artık Moldova kurallarına görä yapılacak

Harman ayın 24-dä Moldova Parlamenti 2-ci okumakta kabletti birkaç diiştirilmäk Moldovanın Seçim Kodeksına, angısnınarın arasında Gagauziyada Halk Topluşuna (GHT) seçimnerin eni kurallara görä yapılması Moldovanın Seçim Kodeksına koyulan bu diiştirmeklerä görä, Gagauziyada seçimnär artık Moldova Kurallarına, ama diil “Gagauziya (Gagauz Yeri) özel hak statusu için” Zakonununa görä yapılacaktır.

Bu uurda sadä bir pomana yapıldı: önümüzdeki Gagauziya Halk Topluşuna seçimnär bitki kerä olaceklar Majoritar sistemasına görä (herbir seçim bölümündän bir deputat seçilecek). Kalan seçimnär sä, herliim Gagauziya ayakta kalarsa hem o seçimnerä sıra gelärsä – onnar Proportional sistemasına görä (politika partiyaların listelerinä görä) yapılacaktır.

Bakmadaan, ani Moldova Prezidenti Maya SANDU hem Moldova parlamentın spikeri İgor GROSU, göz boyamaa deyni, Gagauziyada Halk Topluşuna serbest hem dooru seçim-

nerin yapılmasınan ilgili bundan ileri GHT deputatlarınan, Gagauziyadan primarlarlan hem cümne insannarlan, “hamuru yuurmaa deyni”, birkaç buluşma düzennedilär, sonuna bildiklerini kendiycesinä yaptılar.

Spiker İgor GROSU bildirdi, ani bu diiştirmekleri Parlamentta 3-cü okumakta kabletmää deyni, Moldova bekleyecek Venetiya komisiyasının bu uurda bakışını. Ama sade göz boyadı, çünkü Harman ayın 25-dä Moldova Parlamenti 3-cü okumakta Moldovanın Seçim Kodeksına bu diiştirmekleri kabletti.

GRT başına geçmäk için gagauzçayı var nicä bilmemää – romınca eter

Moldova Parlamentında, Gagauziyada seçimneri erleştirdiktän sora, artık 1-ci okumakta kabledildi zakon, angısına görä Gagauziya Radio hem Televideniye (GRT) “Gagauziya Radio Televizionu” Cümne Kompaniyasının çalışma kalupları Moldovanın “Televideniye hem Radio Soveti” tarafından kurulêr hem çalışması artık Moldovanın “Audiovizual mediaservicileri için Kodeksi”na görä yapılacaktır.

Kabledilän Zakonun en şaşılıcı işlerindän birisi oldu o, ani Gagauziya Radio hem Televideniye (GRT) “Gagauziya Radio Televizionu” Cümne Kompaniyasının direktoru hem Gösledici Sovetin azası olmaa deyni, mut-

laka romın dilini bilmää lâazım. Bu insannarın GAGAUZ dilini bilmeleri için orada bişey yazılı yok. Belliki, Gagauziya Halk Topluşu bununnan diil kayıl hem buna karşı kalktı.

GHT kalktı ona da karşı, ani Moldovanın bu eni Zakona görä, GRT’nin kurucusu hem Gagauziyanın bütetinden parasını verän Gagauziya Halk Topluşu artık karışamayacak GRT’nin işinä: GHT’da kalmêr hiç bir kuvet GRT’nin öndercilerini işä koymaa, iştan almaa hem Gösledici Sovetini kurmaa. Halizdän: para sizin, ama düdü biz çalacez.

Kürşad ZORLU: “Moldova vizitimizimizin ana gündelik punktu – Gagauziya!”

Çeketmesi 1-ci sayfada.

Moldova Prezidenti Maya SANDUNun Kürşad ZORLUyulan buluşması için prezidentura tarafından yapılan press-relizda “Gagauziyanın konstitüsiya hakları hem onun avtonomiya statusu’n korunması için hiçbir laf ta yazılı yok. Orada sade açıklanêr, ani buluşmada “regionun ilerlemesi” lââzımnı hem sölenêr “avtonomiyada dooru hem serbest seçimnêr yapılması, ani kuvedâ getireceklêr o liderleri, angıları işleyeceklêr gagauz cümnesinin faydasına – regionun ekonomika kalkınmasına hem gagauz dilinnêr kulturesinin korunmasına”.

Görüşmâ zamanında Maya SANDU urgulamış, ani “Türkiye tarafından yapılan industriya kolecin Prezident Recep Tayyip ERDOĞAN birliktâ açmayı sabursuzluklan bekler” (Burada söz gider Komratta 2015-ci yılda TİKA tarafından başladılan hem Gagauziyada gagauz dilini genişlettirmek hem uşaklarımıza üretiliklik uurunda üüsek izmetlêr vermek için kurulan “Türkiye Prezidenti Recep Tayyip ERDOĞAN üretiliklik kompleksi” için, ani taa sora Moldova tarafından industriya kolecinâ çevirildi hem angısının ana binası taa 2022-ci yılda başardı hem dâ studentları kabletmââ hazır, ama artık dört yıl boş durêr).

Moldova Parlamenti spikeri İgor GROSUyulan buluşmada Kürşad ZORLU Türkiyenin dünnâ politikasında adımınarını hem erini açıklamış, urgulayarak Türkiyenin barışı kurmakta

aracılık rolünü. Burada, Ukraynada olan işlêr için söyleyêrêk, Canabisi urguladı, ani “Rusiyaylan olan ilişkilerimizin adımnarını, Ukraynada cengi durdurmaa çalışan hem Ukraynanın toprak bütünnüünü kabletmêk. Bu uurda, şüpesiz, Moldovanın toprak bütünnüü bizim için çok önemnidir” demiş.

İgor GROSUyulan buluşmada “Gagauziyadaki gelişmelêr hem işbirlii çalışmalarını da” incelenmiş.

Bu uurda Moldova Parlamentin spikeri urgulamış, ani “Kişinev Gagauziya avtonomiyası regionun özel hak statusunu sayêr hem isteer, ki Moldova Respublikasının yaşamasına o bütünnâ integratıyalı olsun bir ilerleyân, dilini, kulturesinin hem özelliğini koruyan avtonomiya gibi”.

Anadolu habercilik Ajenstvosu

yazêr, ani Moldova premyer-ministusu Vasile TOFAN buluşmada Kürşad ZORLU “Moldova vizitimizimizin ana gündelik punktu Gagauziya olduunu altını çizerek, eni dönemda Gagauziyada dil hem kulture çalışmalarını yanında, ekonomika alanında da investitiyaların yapılmasını belirtti”.

Kendi tarafından Vasile TOFAN açıkladı, ani Moldovada Türkiyeylêr işbirliinâ büyük maana veriler.

Moldovanın dışişleri hem Evropaya integratıya ministerliin devlet sekretari Carolina PEREBİNOSlan görüşmedâ Kürşad ZORLU “Türkiye-Moldova arasında büyük progres olduunu diplomatiya ilişkilerin kurulmasınan hem Strategiyalı Ortaklık Belgesinin imzalanmasınan urguladı”.

Buluşmada Kürşad ZORLU genâ

urguladı, ani “Belli ki, bizim burada bulunduumuzun baş sebebi – Gagauziyaya vizitimiz hem buradaki kardaşlarımızla Moldova arasındaki ilişkileri güçlendirmek”. Gagauzların dilinin Türkiye Türkçesine dünnâdaki en yakın dil grupası olduunu nişannayarak, Canabisi dedi: “Bu annamda Gagauziyadaki barış, raatlık hem ilerlemek yok nicâ Moldovanın bütün baş raatlından ayırı düşünülün”.

Carolina PEREBİNOS ta kendi tarafından urguladı, ani “Gagauziya avtonomiyası Türkiye hem Moldova arasında bir köprü işini yapmaktadır”.

Hep o günü AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı hem Türk Devletlerinnêr İlişkilêr Başkanı Kürşad ZORLU Türkiye Kişinev Bükelçilinâ hem TİKA Kişinev programaları ofisinâ dâ vizit yaptı.

Türkiye Kişinev Bükelçilinde Kürşad ZORLU Bükelçi Uygur Mustafa SERTELêr konsultaıyalarda bulundu.

TİKA Kişinev programaları ofisinde dâ Moldova Koordinatörü Murat ZELANêr görüştü hem ömürâ geçirilêr proektlarlan ilgili bilgilar aldı.

Hepsi bu buluşmalarda Türkiye Respublikasının AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı hem Türk Devletlerinnêr İlişkilêr Başkanı Kürşad ZORLUnun yanında vardılar Türkiye Respublikasının Bükelçisi Uygur Mustafa SERTEL, AK Partiyasının Türk Devletlerinnêr İlişkilêr Başkan Yardımcısı, Elazığ Milletvekili Mahmut Rıdvan NAZIRLI hem AK Partiyasının Türk Devletlerinnêr İlişkilêr Başkan Yardımcısı, MKYK Azası Naim MAKAS, bildirer Türkiyenin Anadolu habercilik Ajenstvosu.

Kürşad ZORLUnun Gagauziyaya dinamikali bir viziti

Harman ayın 20-dâ, Moldovaya hem Gagauziyaya yapılan ofitial vizit çerçevesinde, Türkiye Respublikasının AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı hem Türk Devletlerinnêr İlişkilêr Başkanı Kürşad ZORLU Gagauziyada bulundu.

Vizit zamanı AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı Kürşad ZORLU, Komrat Türkiye Respublikasının Başkonsulluunda ayırı-ayırı görüştü Gagauziya İspolkomu Predsedatelin hem Gagauziya Başkanı yardımcısı İlyâ UZUNNan hem Gagauziya Başkanının işlerinâ bakan bölümün başı İvan

KOLİOGLUyulan, Gagauziya Halk Topluşu Başı Valentin GAYDARCIyulan hem Gagauziyanın kimi primarlarınan.

Bundan kaarâ Canabisi Türkiye tarafından Gagauziyada yapılan industriya kolecin ana binasının tanıştı. Bu bina, Komratta 2015-ci yılda TİKA ta-

rafından başladılan hem Gagauziyada gagauz dilini genişlettirmek hem üretiliklik uurunda üüsek izmetlêr vermek için kurulan “Türkiye Prezidenti Recep Tayyip ERDOĞAN üretiliklik kompleksi”n, ani taa sora Moldova tarafında industriya kolecinâ çevirildi, ana binasıdır.

Gagauziyaylan tanışarak, AK Partiyasının Genel Başkan Yardımcısı hem Türk Devletlerinnêr İlişkilêr Başkanı Kürşad ZORLU Avdarma küüyün is-toriya muzeyinnêr tanıştı, neredâ Ca-

nabisini tuz-ekmeklêr hem çiçeklêrlêr karşıladılar. Muzeylêr tanıştıktan sora, paalı musaafir muzeyin teftirinde yazı braktı.

Gagauziyaya vizit zamanında Kürşad ZORLUya lââzımnı açıklamaları yaptılar hem Canabisinin yanında bulundular Türkiye Respublikasının Bükelçisi Uygur Mustafa SERTEL, Türkiye Gagauziya Komrat Başkonsulu Eda GÜÇ hem TİKA Kişinev programaları ofisin Moldova Koordinatörü Murat ZELAN.

Maestro, son akordunнан bilä yaşaman bitmedi...

Çeketmesi 1-ci sayfada.

Gagauziyanın Baş küüyü (Kirsova) “Excluziv” yortulu sıralar salonunda geçən bu yaratmak avşamın ruhu, ihlamı hem yortulu soluu oldu raametli Maestro İlya İlyiç FİLEV, angısının büüleyici muzıkası hem gagauz poetların laflarına yazılı türküler, üç saada yakın canını öttüp, ay-aydın aydınnıklan yayıldı doz-dolaya.

Yaratmak avşamını açarak, Gagauziyanın kultura zaametçilerinin adından salonda bulunan İlya İlyiç FİLEVın eşinā Elena İvanovnaya, onun yakınnarına, yakın dostlarına, yarıdıcılık ortaklarına hem hepsi insanlara, ani o avşam geldilər bu muzika çeşmesindän kanaat olmaa, selemnemä sözünnän danıştı Gagauziyanın Kultura upravlениyasının Başı Marina SEMÖNOVA angısı urguladı, ani “bütün bizi birleştirir İlya FİLEVın muzıkası, onun yaşayan hem daymalarda ötän yaratmak varlı”.

Sora da, avşam uzunnuunda, İlya FİLEVın yarattı hem şindän sora sonsuzun varlı olan türkülerini çalan artistlər hem muzikantlar, iş koleğaları hem o türkülerin laflarının avtorları, bütün ürektän Maestro için annadarak, paylaştılar kendi duygularınнан, birliktä yaşadıkları olaylarlan hem aklılarından geçirilän fikirlärlän.

Maestronun “Düz Ava” türkü hem oyun halk ansamblisindä çalışması hem onunnan yarıdıcılık işbirlii için annattı ansamblinin öndercisi Maestro Tatyana ŞÇEGOLEVA.

Anılmış gagauz yazıcısı, poetı, jurnalisti, “Ana Sözü” gazetasının baş

redaktoru, Akademik Todur ZANET, şükür ederäk Gagauziya Kultura Upravleniyasına hem bu avşamı hazırlayan hepsi insanlara hem dā, özelliän, Maestronun eşinā Elena İvanovna Fİ-

LEVaya o musaafirlik, daynmak hem saburluk için, angısını Canabisi gecä-gündüz gösterdi avtorlara, türküler yazılırkan, urguladı, ani kendisinin Maestroylan ortaklıkta yazılan 54 türkünün yaradılması pek kolay diildi. Kısadan annattı nicä yazıldı son başarılan türkü – “Analar”.

Todur ZANET ştenadan yalvardı, ani bir muzeyin saytında yalan yazılan sözlär, ani “İlya FİLEV “Moldovanın İncəzanaatta Maestrosu” adını vermäk için danışmış Moldovanın ozamankı kultura ministrusu Monika BABUK”, doorudulsun, çünkü haliz doorusu bu: “İlya FİLEV “Moldovanın İncəzanaatta Maestrosu” adını vermäk için bän, Todur ZANET, danıştım ozamankı Gagauziya Başkan-

kasına İrina VLAHa ofițial bir yazılı kiyatlan. Canabisi dā baş urdu Moldova Prezidentına İlya FİLEV bu adı vermäk için. Da, açan Komratı Monika BABUK ştenada verärdi İlya FİLEV bu üüsek adın dokumentlarını, benim hem Elena İvanovnanın önündä oturan İrina Födorovna VLAH döndü, dā dedi: «Сделала как Вы просили!».

O avşam Maestro için sözlerini söledilär: Yuliya ARNAUT, İrina GERASİMOVA, Mihail KULEV, Genadiy MİTİŞ, Todur MARİNOGLU, “Serin Su” ansamblinin öndercisi Födör RADİONOV.

İlya İlyiç FİLEVın anmasına adanmış yaratmak avşamında ştenadan çaldılar “Düz Ava” türkü hem oyun halk ansamblisi, solistlar Vitaliy VASILIOGLU hem İrina POYDOLOVA, Andrey İVANOV, Yuliya ARNAUT, İrina GERASİMOVA, Olga PAÇI, İvan BABOV, Elena PAÇI, İlya hem

çalgıcımızı Georgiy İvanoviç DUDOGLUyu anmaa, da bütün zal ayak üstündä palma düümesinnän bu insana saygısını gösterdi.

Yaratmak avşamında ayırı şükür sözleri sölendi İlya FİLEVın kumisinā Vasiliy Födoroviç DRAGANA, ani çok yıllar Maestroylan omuz-omuz durarak, zaametini saymadaan, gecä-gündüz kendi stüdyasında yazdı, işledi hem inceletti İlya FİLEVın yaratmalarını hem şimdi dā saygıylan koruyêr onun o muzika arhivini hem verer kolayını onnar ötsünnär hem insanların canlarına yolunu bulsunnar.

Bu avşamda ayırı bir er kapladı Elena İvanovna FİLEVanın candan sözü, angısı, gözleri yaşlan dolu, şükür etti hepsinā kim geldi hem, can sıcaklınnan, andı kocasını, adamını hem büyük kompozitoru.

Başarıldı İlya İlyiç FİLEVın anmasına adanmış yaratmak avşamı gagauzların ofițial olmayan gimnasınнан – onun yazdı “Yaşa, Halkım!” türküsünnän (laflar – Todur ZANET), angısını bütün zal ayak üstü hem bir seslän çaldı.

Ortak patrettän sora da hepsi insanınar buyur edildilər pomana sofrasına, angısını hazırlamıştılar raametlini aylesi hem kumileri Vasiliy hem Alöna DRAGAN.

Bu yaratmak avşamı günündä, saabaalen, İlya FİLEVın eşi Elena İvanovna, kardaşı Viktor, Marina SEMÖNOVA, Tatyana ŞÇEGOLEVA hem bratanı Todur ZANET, Maestronun mezarına gidip hem orayı saygıylan çiçek koyup, Canabisini raametlän andılar.

Ayrı bir şükür sözü läázım sölemää Gagauziya Radio hem Televideniye (GRT) cümne Kompaniyasına, angısı canını yayında efira verdi bu büülü yaratmak yortusunu.

İlya İlyiç FİLEVın biyografiyası
6-cı sayfada

Canını muzıka dünnesinä baaşlayan bir geniy!

Harman ayın 19-da gagauz kompozitoru, “Gagauziyanın kıymetli kultura zaametçisi”, “Moldovada İncázanaatta Maestro” raametli İlya FİLEV (19.08.1956 – 19.11.2024) duuma gününün 70-ci yıldıönümünü kutlayaceydi.

Gagauzların büyük kompozitoru, muzıka pedagogu hem muzıkantı, aranjirovkacı İlya İlyiç FİLEV duudu Gagauziyanın Komrat kasabasında. Burada büyüdü. 1966-cı yılda henez açılan Komrat muzıka şoklasında başladı bayan klasında öğrenmää hem başarıyan onu başradı. 1971-ci yılda yollandı Kişineva da burada Ştefan Neaga adına muzıka uçilişçesini (şindi – kolec) başarıp, tekrar evä döndü dâ 1976-1986 yıllarında, halk muzıka tertipleri uurunda pedagog olarak, Komrat muzıka şoklasında kendisinin Allahtan vergisinnän gagauz halkına hem onun muzıka kultasına izmet etmää başladı. Gitarist olarak çaldı “Ritm” estrada ansamblesindä. Hep bu ara Canabisi iki yıllık armatasını yaptı.

Armatadan döndükten sora, 1983-cü yılda İlya FİLEV girdi öğrenmää Kişinevun Gavriil Muziçesku adına incázanaat institununa hem, 1988-ci yılda bu institutu başarıp, “Halk orkestrası dirijeru” hem “Halk muzıka tertipleri” zanaatları uurunda ustalımı kabletti.

1986-cı yılda İlya FİLEV başladı işlemää “Düz Ava” halk türküsü hem oyunu ansamblesindä, neredä tambur muzıka tertibindä çaldı.

1989-cu yılda, Moldova devlet filarmoniyasının kanadı altında, İlya FİLEV kurêr “Bucak” adlı gagauz estrada ansamblesini, angısınan 1991-ci yılda yollanêr Alma-Ata kasabasına (Kazahstan) II-ci Halklararası «Азия Дауысы» (“Aziya Sesi”) muzıka Festivalinä, neredä “Şen oynêêr gagauzlar!” türküsünän (laflar – Todur Zanet, muzıka – İlya Filev) Grand-Pri ödülünü alêr. Bundan kaarä hep bu türkü için İlya FİLEV veriler festivalin “En islää aranjirovka” ödülü. (Not. – bu festivaldä türkü “Konaklêêr gagauzlar” adınan tanıldı).

Taa sora, 1993-cü yılda, “Bucak” gagauz estrada ansamblesinin adı “Selâm” adına diştiriler. Eridir söylemää, ani bu ansambl 1993-cü yılda Türkiyedä geçän “Ak deniz devletleri Halklararası festivali”ndä laureat oldu. 1994-cü yılda “Dnestrovskiye zori” konkursunda İlya FİLEV verildi “En islää aranjirovka” ödülü. Hep o yılda ansambl “Hederlez – 1994” gagauz estradası konkursun laureati oldu.

Nicä herkerä olêr, talantlı insannarın yolunu kesmää için, devlettä “para kıtlı” peydalanêr da bu üzerä 1995-ci

yılda “Selâm” ansamblesinin ömürü sona vardı.

İşsiz kalınca, İlya FİLEV kendisinä Rusiyanın Sankt-Peterburg kasabasında iş bulup, bir parça ekmek kazanmaa başlêêr. Burada da bela onu brakmêêr. İşledii restorannarın birisindä yangın olêr da onun sintezatoru hem hepsi tertipleri yanêr. Bu olaydan sora, İlya FİLEV geeri döndü da, strestan kurtulmak için, kendisini kompozitorluk işinä hem ürediciläa urdu. Kolaylı olduynan, genä Komrat Devlet Universitetin kultura hem incázanaat kafedrasında işlemää başladı, ama kompozitorluk içindän son gününädän atılmadı.

Büün bir şüpesiz var nicä söylemää, ani, kompozitor olarak, İlya FİLEV biliner diil salt Gagauziyada hem Moldovada, ama bütün türk dünnäsında da. O kendi Halkının patriotu hem muzıkanın can izmetçisi. Gagauz poetların çoyunun peetlerini muzıkaya koydu. Ama en bereketli hem en çok türkölär yaptı gagauz poetı Todur ZANETlän birliktä: “Yaşa, Halkım!”, “Bendä var bir Vatan”, “Canım, Vatanım, Gagauziyam”, “Gagauziya – sän bir Ana!”, “Birlik türküsü”, “Gagauz kadıncası”, “Gagauziyada Hederlez” (Hederlez yortusunun gimnası), “Gagauziyada Martışor” (Martışor yortusunun gimnası), “Gagauziyaya Gimna”, “KDU Gimnası”, “Komrat muzıka şoklasının Gimnası”, “Kemençä”, “Can sancısı” hem çok-çok taa başka türkölär.

İlya FİLEVın dünneyä baaşladı son türküsü oldu “Analar” türküsü (laflar – Todur Zanet), angısının premiyası oldu 2023-cü yılın Kırım ayın (dekabri) 22-dä I-ci “ENİ TÜRKÜ”

yarışmasında. Burada “Analar” türküsü, angısını çaldı türkücüyka Yuliya ARNAUT, Grand-Pri ödülünü kazandı hem halizdän öttü analara hem bütün karı kulluuna bir Gimna gibi da onu bütün zal aalayarak sesledi.

Söz gelişi İlya FİLEVın talantınan yaradıldı Gagauziyanın kimi kasabalarının hem küülerinin Gimnaları da.

2024-cü yılın Kasım ayın 19-da Maestro İlya FİLEV vakıtsız sonsuzlaa vardı. Ama onun yarattı büülü muzıka şedevraları hiç bir zaman dünnäa üzündän kayıp olmayacak, çünkü onnar gagauz halkının derin kökündän hem cömert canından gelmä. O üzerä dâ Maestro İlya FİLEV hem onun aydınık dünneyi büüleyän muzıkası daymaların-daymalarında kalêrlar hem kalaceklar.

İlya FİLEV – canını muzıka dünnesinä hem gagauz kultasına baaşlayan bir geniy!

Paalı Maestro, Senin Adın unudulmaz hem Canabin bizä okadaradan doldurulmaz bir er braktın...

Todur ZANET

KDU rektoru Sergey ZAHARİYA yazıcı Todur ZANETlän buluştu

Orak ayın 28-dä Komrat Devlet Universitetin rektoru Sergey ZAHARİYA buluştu anılmış yazıcıyan, publiştlan hem cümne insanınan Todur ZANETlän.

Buluşmda, millî varlının hem ruh zenginliğinin korumasının ilgili üredicilik, kultura hem literatura uurunda derindän bir fikir paylaşması oldu.

Pek paalı o, ani Todur ZANET baaşladı Komrat Devlet Universitetine eni çıkan kıyatlarını hem “Ana Sözü” gazetasının taazä sayılarını. Hepsı bu zenginlikler universitetimizin kıyatlar fondunun payı olaceklar hem studetlarımıza, üredicilerimizä hem dâ araştırmacılarımıza kullanmak için açık olaceklar.

KDU şükür eder Todur ZANETä kulturamızın, dilimizin, ürediciliimizin ilerlemesinde hem literatura varlının korunmasında zaametleri için.

Kaynak: KDU facebook sayfası

SSRB DOSAAFının kurulmasına 75 yıl

1951-ci yılın Harman ayın 20-dä kuruldu SSRBnın DOSAAFı (Добровольное общество содействия армии, авиации и флоту СССР – SSRBnın armataya, aviafiyaya hem flota yardımcılık gönüllü cümnesi), angısının uurydu – memleketin koruyuculuk kuvedini kaavileştirmää hem hazırlamaa insannarı soşializma Vatanını korumasına.

Halizdän DOSAAFın kurulması sayılêr 1927-ci yılın Büyük ayın 23-çü, açan SSRBda kuruldu OSOAVİAHİM Cümnesi (Общество содействия обороне, авиационному и химическому строительству – Korumanın, aviafiyanın hem himiyanın düzülmesine yardımcılık cümnesi).

SSRBnın 1991-ci yılda daalamsınan DOSAAF ta parçalandı. Kimi baamsız respublikalarında o hep kendi uurunan izmet etmää başladı. Bakmadaan ona, ani Moldova Respublikasında bu Cümne darmadaan edildi, DOSAAF kullanılêr

kimi avtoşkolaların adında. Bu yapılar şkolaların kaliteli üredicilik sistemasını göstermää için.

Patrettä: Çeşmä küüyündeki bir DOSAAF panosu.

Gagauzların milli akılı olan Mihail ÇAKİR

Dr. Barış Cavid MOVSUMLÜ

**(Gagauzların milli akılını
bütünleştirirən büyük intelektualın
Mihail ÇAKİRin duumasının 165-ci
yıldönümündə)**

Bu yıl kutlêrız gagauz halkının büyük fikir adamının, popazın, pedagogun, dil bilimcisinin, istoriini hem kultura insanının Mihail ÇAKİRin duumasının 165-ci yıldönümünü. Türk dünnâsının en seçkin akıl adamlarından birisi olan Mihail ÇAKİR, diil salt gagauz halkının, ama bütün türk dünnâsının ortak kultura varlığında maasuz bir er kaplêr. O bütün yaşamasını halkın dilini, istoriyasını hem milli kimniini korumasına baaşladı hem, aradan bir asirdän zeedä geçän zamana bakmadaan, onun fikirleri hem yaratmaları büünda taa yaşêr.

Mihail ÇAKİR 1861-ci yılda Basarabiyada bir gagauz aylesindä duudu. Küçük yaştan beeri din uurunda üürenmâk kabletti da taa sora Ortodoks Klisesindä popaz oldu. Ancak onu ayıran din izmetleri diildi. Fikir adamı olarak kendi yaşadı zamanın çok ilersindä oldu için, o pek islââ annardı, ani halkın gelecää korunacak, herliim onun ana dili korunursa, üüredicilik ilerlärsä hem halkın istoriyalı fikiri terbedilärsä.

Mihail ÇAKİRin en büyük katkılardan birisi gagauz türkçesinin, yazılı bir dil olarak, gelişmesine yaptı eşsiz katkıdır. Bakmadaan o zamanki karışık politika hem kultura durumlarına, halkının ana dilindä okuması hem yazması üürenmesidä yorulmadan çalıştı hem hazırladı urok kiyatları, din kiyatları hem başka yayınnarlan gagauz türkçesinin gelişmesinin temellerini attı.

Mihail ÇAKİRin en büyük katkılardan birisi dâ oldu Evangelianın gagauzçaya çevirmesi.

Bu sadâ bir din yazısının çevirisi diildi. Bu – bir halkın dilini canı tutan hem gelecää taşıyan büyük bir kultura olaydı. Ayoğlu Kiyadın halkın ana dilindä yayınnanması, gagauz türkçesinin, yazılı bir dil olarak, güçlenmesine, evlatbo-

yundan evlatboyuna aktarılmasına hem günük kullanımının korunmasına büyük bir impuls kazandırdı. Günümüzde istoriklär hem dil aaraştırmacıları haklı olarak, Mihail ÇAKİRin bu istoriyalı izmetinin, uzun zaman ilerleyän ruslaşdırma hem, asimilätıya politikasına bakmadaan, gagauz halkının ana dilini bu günä kadar korumasında sıradan dışarı bir rol oynadıını belirtmektedir. Evangelianın çevirmesinnän, milli kimni hem gagauz dilin korunması en güçlü dayanaklarından bir halına gelmiştir.

Mihail ÇAKİR, istoriya bilimi alanında da paayı biçilmâz izmetlär verdi. Sistemalı hem dokumental bir biçimde olarak seftä gagauzların istoriyasını yazıya alan aaraştırmacı olarak biliner. Dil, folklor, etnografiya materiallarına hem istoriyalı kaynaklara dayanarak, gagauzların kökenini kendi yaratmaklarında incelemiş hem onların türk kökeni bir halk oldukları sonucuna varmış. Bu sonuç sadece bilim aaraştırmacının bir sonucu diil. Hep o vakıt, bu aaraştırmalar gagauzların milli öz bilimin oluşmasında önemni rol oynayan ideolojiya hem moral bir temeldi. Büün, Mihail ÇAKİRin bilim uurunda varlığı, gagauzların Türk dünnâsının Türk halkları aylesinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmesindä büyük rol oynamaktadır.

Mihail ÇAKİRin çalışmaları sadece gagauz halkın sınırlı kalmadı. Yaşadı memleketin hepsi halklarının aydınlanmasına hem kulturalı gelişimine önem verän gerçek bir intelektualdı. Ayrıca moldovan dilinin geliştirilmesi,

üüredicilik çalışmalarının düzenlenmesi, urok kiyatlarının hazırlanması hem yayınnanmasında da önemni izmetlär vermiştir. Mihail ÇAKİR her bir halkın sade ana dilini koruyarak gelişebileceenä hem halkların kulturalı ilerlemesinin karşılıklı saygı hem iş birliinä dayanması lââzımına inanardı.

Mihail ÇAKİRin bütün çalışmaları gösterir, ani onun baş uuruydu dilä, istoriyaya hem kultura dayalı güçlü bir milli bilim oluşturmak. Halkın geleceenin sade ana dillerindä üüredicilik

olarak, istoriyalarını bileräk, milli hem kultura paalılıklarını koruyarak güvenli altına alınabileceenä inanardı. Büün Türk dünnâsında ortak alfavit, ortak istoriya hem ortak kultura için yapılan çalışmalara baktımızda, Mihail ÇAKİRin bir asir öncä ortaya koydu fikirlerin ne kadar ileri görüşlü oldu taa da belerler.

Bu üzerä diil ansızdan Gagauziya (Moldova) avtonomiyasının İspolkomu “Mihail Çakir” ordenini kurdu, angısı veriler gagauz kulturalı gelişimine, avtonomiyanın ilerlemesi hem kaavileşmesi zaametindä büyük başarılar için hem dâ halklararası uurunda vatonomiyanın

üüselmesindä faydalı çalışmalar için. 2026-cı yılın Kirez ayn 19-da, Gagauziyanın baş kasabasında Komratta bulunan Mariya MARUNEVİÇ adına bilim-aaraştırma Merkezindä düzenlenän “Türkçeylän var olmak: Mihail ÇAKİR hem Gagauz türklerinin kimlik savaşı” başlıklı bir panelindä, ilk azerbaycannı saabisi olmak üzerä, bu ordeni onurlan kablettim.

Mihail ÇAKİR adına verilän bu üüsek nişanı sadece bana kişi gibi verilän bir onur olarak diil, ama Azerbaycan hem Gagauziya arasında var olan istoriyalı kardaşlıın, ortak dilin, ortak kulturalı hem bütün türklerin dayanışmasının bir kutlaması olarak kabul ederim. Bu nişan benim için hem hep bu vakıt, Türk dünnâsının birlii adına çalışmalara ilerlemä etmâk sorumluluumu taa da arttıran moral bir paalılıktır.

Mihail ÇAKİRin duumasının 165-ci yıldönümünü kutlarkana, sadece öndä gelän bir din adamını ya da bilim insanını diil, ama halkına milli kimlik kazandıran, dillerini yaşadan, istoriyalarını yazan hem gelecek evlatboylarına milli hodulluk duygusu haşlayan büyük bir fikir adamı olarak da onurlandırêrız. Eer bu gün gagauz türkçesi yaşarsa, eer gagauz halkı istoriyasını bilärsä hem kendilerini büyük Türk dünnâsının ayrılmaz bir parçası olarak görürsä, Mihail ÇAKİRin buna paa biçilmâz katkıları olmuştur.

Büük insannarın paaları zamannan taa da belirlener. Mihail ÇAKİR da – bu insannardan biridir. Onun zengin bilim hem ruh varlığı sadece gagauz halkına diil, ama bütün Türk dünnâsına izmet etmektedir. Bu varlık, milli birlik, kulturalı öz ayrıntılık hem ruh paalılıkların korunması yolunda gelecek evlatboyaları için güvenilir bir yol öndercisi olacaktır.

Mihail ÇAKİRin duumasının 165-ci yıldönümünün ilgili olarak derin saygı, tanımak hem sevgiyän anêrız hem ayoğlu anmasına saygıyan ileriz.

*(Gagauz dilinä aktardı –
Todur ZANET)*

Raametli Georgiy İvanoviç DUDOGLUnun ardına yazılan yazı

2026-cı yılın Harman ayın 19-da raametli oldu gagauzların anılmış gagauz artisti, kompozitoru, türkücüsü hem muzıkantı, “Düz Ava” hem “Kadınca” halk türküsü hem oyunu ansambllilerin solisti, “Gagauziyanın kıymetli kultura zaametçisi” Georgiy İvanoviç DUDOGLU (02.05.1949-19.08.2026).

Georgiy İvanoviç DUDOGLU, bir muzıkalı ayledä dünneyä gelip, taa küçüktän adadı kendisini muzıkaya, ölä nicä onadan muzıkaya adamıştırlar onun aylesinin üç boyu da.

Başlayıp şkoladaki horda çalmaa, Ciku, nicä ona dostları hem bütün şkola deyärdi, orada solist oldu. Şkoladan sora üürendi Kişinev avtoyolları tehnikumunda hem politeknika institutunda. Ama bakmadaan buna, onun haliz ömürü muzika oldu, çünkü hep o vakıt kendisi, saklıdan, üürendi Kişinevün avşamnarı muzika şkolasında da. Çok yıllar sora da, bitirip Kişinevdä Ştefan Neaga adına muzika uçilişesinin kulprosvet işçisi zanaatı bölümünü, Canabisi bütün ömürünü baaşladı kulturalı hem muzıkaya.

Uçilişedän sora Georgiy DUDOGLU oldu “Düz Ava” halk türküsü hem oyunu ansamblinin solisti. Yıllar geçtiyän bu ona dar geldi da Georgiy İvanoviç kurdu “Canalı” adlı halk muzikası ansablisini. Onun başına geçip, oldu bu ansamblini dirijörü. Taa sora da onun temelindä gagauz “Kadınca” ansamblisinin yanında bir orkestra kurdu hem onun solisti oldu.

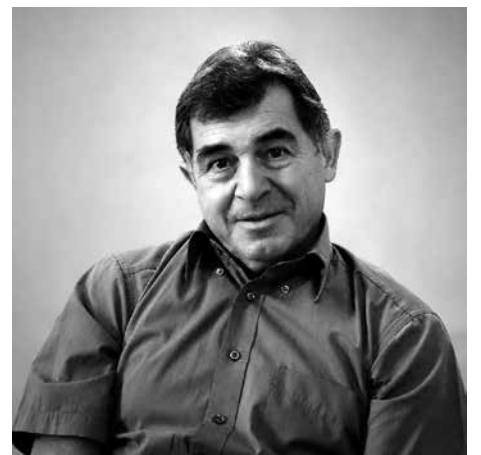
Kendi zengin türkü repertuarınan Canabisi memleketä hem aşırıda konterterlä katıldı. Onun çaldı gagauz, moldovan, rus, çingenä, bulgar, urkayna h.t.b. halk türkülleri öttülär Belarusiyanın, Greşianın, Kazahstanın, Moldovanın, Rominiyanın, Rusiyanın, Ukraynanın hem taa başka erlerin şenalarında.

“Bucak” adlı gagauz estrada an-

samblisinin solisti olarak, 1991-ci yılda Alma-Ata kasabasında (Kazahstan) II-ci Halklararası «Азия Дауысы» (“Aziya Sesi”) muzika Festivalindä “Şen oynêr gagauzlar!” türküsünü çaldı (*Not. – bu festivaldä türkü “Konaklêr gagauzlar” adınan bildirildi*) da, ansamblıylän beraber, Festivalin laureatı alêr.

Georgiy İvanoviç DUDOGLU 12 kerä türlü erindeki, respublikadaki, Sovetlär Birlii hem halklararası festivallerin laureatı oldu. İki festivalin altın medalilerini aldı. Onnarın birisi – Bütün Sovetlär Birliin halk yaratmaları festivalinin altın medalisi.

Georgiy İvanoviç DUDOGLUnun raametli olması – bu diil salt aylesinin hem yakınnarının acısı, ama bütün Gagauziya kulturalı hem büyük bir kaybı.

Bu aar saatta Canabisinin aylesinä hem yakınnarına acızgannımızı bildireriz.

Georgiy İvanoviç DUDOGLU Harman ayın 21-dä Komrat kasabasının eski mezarlığında, en yakın insannarının yanında toprağa verildi.

Topracı ilin olsun!

“Ana Sözü” redaksiyası

Dostluk kiyadına Bişkektä prezentațiya

Harman ayın 2-dä Kırız Respublikasının “Alıkul Osmonov” adına Milli bibliotekasının “Çingiz Aytmatov adına Kırız-Türk kultura merkezi hem okumak zalı”nda oldu prezentațiya gagauz yazıcısının Todur ZANET tarafından hazırladı kiyada – “Aydarbek SARMANBETOV: gagauzları kırızlara açan adam”. Bu tanıtım sırasını hazırladı Kırız Respublikasının yazıcılar Birliin Çuy oblastinin bölümü hem götürdü onu bu bölümün başı Dogdurbek ÜSUPOV.

Kiyadın prezentațiyasında pay aldılar hem kırıız literaturasının direklerinin birisi olan kırıız yazıcısı, Kırız Respublikasının Şannı kultura zaametçisi Aydarbek SARMANBETOV için hem eni tiparlanan kiyat için kendi bakışlarının candan sözlerini söylediler: TÜRKSOY Genel sekretari, Kırız Respublikasının Halk yazıcısı Sultan RAEV, Kırız Respublikası-

nın yazıcılar Birlii başın yardımcıları Atantay AKBAROV hem Kerimbek KADIRAKUNOV, yazıcılar Sulayman RISBAEV, Baktubek MAKSTOV, Abibilla PAZILOV, Burulkan SARIGULOV h.t.b.

Yazıcı Aydarbek SARMANBETOV sözündä annattı nasıl kuruldu bu literatura hem insannık dostluu onun hem gagauz yazıcısı Todur ZANETin arasında. Şükür etti kiyadın avtoruna bu prezentațiyaya Kırız Respublikasına taa Gagauziyadan maasuz gelmesi, çevirici zaametleri, kiyadın hazırlaması hem tiparlaması için. Canabisi umut etti, ani kırıız hem gagauz halkların arasında kurulan bu literatura dostluu köprüsü hiç bir zaman yıkılmaz.

Kendi tarafından, tanıdılan kiyadı hazırlayan hem dünneyä getirän gaga-

uz yazıcısı, Akademii Todur ZANET annattı o paralellär için, ani açıklanır iki halkın literaturasında. Onnarın birisi – bu kiyatta annadılan Sovet rejiminin tarafından zorlan uygulanan açlık soy kırımınarı. Canabisi söyledi, ani ileri dooru da lâazım kaavileştirmää hem ilerletmää Gagauz-Kırız hem başka türk halkları arasında da, literatura dostluunu hem kardaşlık duygularını.

Hep bu prezentațiya zamanı, burayı gelän insannarın kolaylı oldu tanışmaa Aydarbek SARMANBETOVun kazah dilinää taazä çıkan uşaklar için “Адам Болам!” (gag. “Adam olacam!”) kiyatçının da, angısını kazah dilinää çevirmiş hem çıkarmış genç yazıcıyka Gülcäz KARIBEK.

Not. “Aydarbek SARMANBETOV: gagauzları kırızlara açan adam” kiyadında annadılär gagauzları hem gagauz literaturasını kırıız halkına açan büyük kırıız yazıcısı Aydarbek SARMANBETOV için hem tiparlı onun gagauz dilinää çevirili annatmaları. Kiyatta verili Todur ZANETin, Aydarbek SARMANBETOV tarafından kırıızçaya çevirili, “Zaman kanatları” hem “Tayfun” annatmaları, gagauzların istoriyası için “Gagauzlar – Gök Oguzlar!” publiştika yazısı hem “Açlık kurbannarı” pyesası, angısını kırıızçaya çevirmiş Abdıcapar ÊGEMBERDİEV. Kiyatta yaratmalar, paralel olarak, çift dildä verili – gagauzça hem kırıızça, publiştika yazısı sa kırıızça hem rusça tiparlı.

“V Milli Yaylaq Festivali” geçti

Orak ayın 25-26 günnerindä, Azerbaycan kultura ministerlii kanadı altında hem Türkiye TİKAYlan Yunus Emre institututu ortaklında, Azerbaycanın Gänci bölgesinin Göygöl rayonun “Han Yaylaa” alanındaki “Han Yurdu” etno küüyündä geçti “V MİLLİ YAYLAQ FESTİVALI”.

Başka türk milletleri katılımcıların arasında bu festivaldä pay aldılar Gagauziyadan kultura insannarımız Mariya hem İvan ARNAUTlar hem dä Kazayak Kultura Evin direktoru Mariya TAKA. Ukrayna gagauzlarını da temsil etti türküciyka Nataliya DENİZ. Gagauz hem gagauzça türkülerden hem oyunlarından kaarä, festivaldä gagauzların el ustalını da gösterildi:

kultura insanımız Mariya ARNAUT gagauzlarda yapaa işlemesi uurunda bir master-klas gösterdi.

“V MİLLİ YAYLAQ FESTİVALI” çerçevesindä insannara zanaatlar köşesi kuruldu, türk milletlerin okçuluk, atlı koşuları, zorhana (atletika gimnastikası – nışan “AS”), güreş gibi milli sportları gösterildi, milli muzıka hem folklor gösterileri yapıldı.

“Altın çöşmä”ya eni köstümnar

Geçän ayın 15-dä Kongazın “Altın çöşmä” örnekli uşak oyun ansablisinää Gagauziya kultura Upravleniyası baaşladı gagauz halk portulu kulturaasına uygun olarak yapılmış taa 20 şena köstüm takımı (10 kız + 10 çocuk), angıları dikildi Gagauziyanın kultura için ayrılan bütetin paralarinnan.

Köstüm takımınarını baaşlama sırasında Gagauziya kultura Upravleniyasının başı Marina SEMÖNOVA urguladı, ani “Kongazın “Altın çöşmä” örnekli uşak oyun ansablisi – bu boydan boya geçän halk yaratmasında açık sevginin hem kendi işinää baalılın şılayan bir örnää”.

2011-ci yılda Kongaz küüyündä kurulan “Altın çöşmä” ansablisi bu-

radaki Kultura Evindä ustalını inceleler. Büünkü gündä burada 5-18 yaş arasında olan 95 uşak gagauz oyunlarını üürener.

“Altın çöşmä” ansablisinin kurucusu hem öndercisi Viktor GRADİNARin zaametinnän bu kolektiv büyük hodulluklan temsil eder Gagauziyayı türlü respublikalı hem halklararası festivallerdä.

“ANA SÖZÜ”Gagauz dilindä gazeta
Çikêr 14.08.1988 beeri

Kurucu “ANA SÖZÜ” S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta “Universul” basım evindä basilêr
Tiraj – 3020 ekz. Sımarlamak No: 1346

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinêu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04
e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com